

1980'DEN BUGÜNE TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ

Suzan ERGÜN

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademişyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-605-258-258-9

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademişyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
1980'den Bugüne Türkiye'de
Genç İşsizliği

Yayıncı Sertifika No

25465

Yazar
Suzan ERGÜN

Baskı ve Cilt
Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü
Yasin Dilmen

Bisac Code
BUS000000

DOI
10.37609/akya.1196

GENEL DAĞITIM
Akademişyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Çocuklarım
Elif Erva, İbrahim Asaf ve Ahmet Tuğra'ya...

İÇİNDEKİLER

Sunuş	ix
Giriş	1
Genç İşsizliğin Önemi	1

1. BÖLÜM

Teorik Olarak Genç İşsizliği.....	7
1.1 Gençlik Nedir?	7
1.2 İşsizlik Nedir?	11
1.3. Genç ve Yetişkin İşsizlik Oranı Nasıl Hesaplanır?	13
1.4. İşgücü piyasasında Gençlerin Karşılaştığı Sorunlar	15
1.5. Genç İşsizliğinin Nedenleri	20
1.6. Genç İşsizliğinin Özellikleri.....	26
1.7. Genç İşsizliğinin Sonuçları	34
1.8. Genç İşsizliğinin Maliyeti.....	39

2. BÖLÜM

Genç İşsizlikle Mücadele	43
2.1. İşsizlikle/Genç İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar	43
2.1.1. Pasif İşgücü Politikaları.....	45
2.1.1.1. İşsizlik Sigortası	45
2.1.1.2. İşsizlik Yardımı.....	46
2.1.1.3. İhbar Tazminatı.....	47
2.1.1.4. Kıdem Tazminatı	47
2.1.1.5. Erken Emeklilik	47
2.1.1.6. Ücret Garanti Fonu ve Kısa Çalışma Ödeneği.....	47
2.1.2. Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	49
2.1.2.1. İşverenlere Sağlanan Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları	54
2.1.2.2. Mesleki Eğitim Programları	55

2.1.2.3. Kendi İşini Kuracaklara Yapılacak Yardımlar ve Girişimciliği Desteklenmesi	57
2.1.2.4. Doğrudan Kamu İşleri Yaratma Programları	59
2.1.2.5. Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri	62
2.1.2.6. Sosyal Tarafların Katılımının Sağlanması	63
2.1.2.7. Diğer Aktif İşgücü Piyasası Politikaları	63
2.2. Genç İşsizlikle Mücadelede Eğitim Sisteminin Rolü	65
2.3. Genç İşsizliği ile Mücadelede Diğer Yapılabilecekler	68
2.4. Bir Diğer Önemli Sorun: NEİY'ler	74

3. BÖLÜM

Küresel Olarak Genç İşsizliği	83
3.1. Küresel İşgücü Piyasasında Gençler	83
3.2. Küresel Olarak Bağımlılık Oranı Yeniden Artıyor	85
3.3. Dünyada Gençlerin İşgücüne Katılımı Azalıyor	86
3.4. Bölgesel Olarak Genç İşsizliği	90
3.5. Dünyada Genç İstihdamının ve İşsizliğinin Cinsiyete Göre Değerlendirilmesi	92
3.6. Küresel ve Bölgesel Olarak Gençlerde Çalışan Yoksulluğu	94

4. BÖLÜM

Türkiye’de 1980’Den Bugüne Genç İşsizliği	97
4.1. Türkiye’de Genç Nüfusun Durumu	97
4.2. Türkiye’de Genç İşsizliğinin Temel Nedenleri	101
4.3. Türkiye Ekonomisinde Genç İşsizliğinin Değişimi	105
4.3.1. 1980’li Yıllarda Türkiye’de Genç İşsizliği	107
4.3.2. 1990’lı Yıllarda Türkiye’de Genç İşsizliği	109
4.3.3. 2000’li Yıllarda Türkiye’de Genç İşsizliği	113
4.3.3.1. 2000’li Yıllarda Türkiye’de Genç İşgücünün Görünümü	115
4.3.3.2. 2000’li Yıllarda Türkiye’de Genç İstihdamı	117
4.3.3.3. 2000’li Yıllar ve Türkiye’de Genç İşsizliği	121
4.4. Türkiye’de NEİY’ler	125

4.5. Türkiye’de İşsizlikle/Genç İşsizlikle Mücadelede Uygulanan Politikalar	129
4.5.1. Türkiye’de Pasif İşgücü Piyasası Politika Uygulamaları	133
4.5.1.1. Türkiye’de İşsizlik Sigortası.....	134
4.5.1.2. Kıdem Tazminatı	135
4.5.1.3. İhbar Tazminatı.....	136
4.5.1.4. Kısa Çalışma Ödeneği.....	136
4.5.1.5. Ücret Garanti Fonu.....	137
4.5.1.6. İş Kaybı Tazminatı	137
4.5.2. Türkiye’de Aktif İşgücü Piyasası Politikaları.....	138
4.5.2.1. Mesleki Eğitim Programları (İşgücü Yetiştirme Programları)	140
4.5.2.2. İş ve Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri	143
4.5.2.3. Yatırımları ve İstihdamı Arttırmaya Yönelik Verilen Teşvikler	146
4.6. Türkiye’de Genç İşsizlikle Mücadelede Eğitim Politikası	146
Sonuç	159
Kaynakça.....	165

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİPP	: Aktif İşgücü Piyasası Politikaları
CETA	: Kapsamlı İstihdam ve Eğitim Yasası
EAS	: Girişim Yardım Programı
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
JTPA	: İş Eğitimi Ortaklık Yasası
KOBİ	: Küçük ve Orta Boy İşletmeler
LİMME	: Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi
MDTA	: İnsan gücü Geliştirme ve Eğitim Yasası
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NEİY	: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne Yetiştirmede Olanlar
NELF	: Eğitimde ve İşgücünde Olmayan
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
PİPP	: Pasif İşgücü Piyasası Politikaları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UN	: Birleşmiş Milletler
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
WIN	: Çalışmayı Teşvik
YES	: Kanada Gençlik İstihdam Stratejisi
YTS	: Gençleri Eğitim Programları

SUNUŞ

Gençler, kalkınma için önemli bir insan kaynağı, sosyal değişim için kilit unsur ve ekonomik kalkınma ve teknolojik yenilik için itici güçtür. Bu nedenle gençlerin işgücü piyasasına entegre edilmemesi, ülkelerin refahı ve gelişmesi açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Dolayısıyla, gençlik istihdamı ve işsizlik meselesi, uluslararası kalkınma gündeminde belirgin bir biçimde yer almaktadır. Gençlik mücadelesi, 21. yüzyılın ekonomik kalkınma mücadelesinin en kritik unsuru olarak kabul edilmektedir.

Gençlik işsizliği, on yıllar boyunca hem akademik hem de politik alanda çok tartışılan bir konu olmuştur. Son küresel ekonomik kriz ile işgücü piyasası yapılarında ortaya çıkan büyük değişikliklerle birlikte, gençlerin işsizlik oranlarının artması ve gençlerin giderek artan riskleri hakkında endişe verici raporlar sonrasında gençlerin işsizliği politik gündemin üst sıralarına kaymıştır. Yeni binyılın başlangıcından bu yana, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerdeki gençlere yönelik iyi ve üretken istihdamın sağlanmasının siyasi, ekonomik ve sosyal önemi nihayetinde belirleyici politika tepkileri gerektiren bir öncelik sorun olduğu kabul edilmiştir.

Yüksek düzeyde genç işsizliğinin ekonomiye, topluma ve bireylere büyük etkisi olduğu bir gerçektir. Genç işsizliğinin sadece

gelir kaybı ile ilişkili olmadığı aynı zamanda çok ciddi bireysel ve toplumsal sonuçları da olduğu mutlak bir gerçektir. Özellikle gençlerin işsizliğinin yüksek seviyeleri, gençlerin yaşamları üzerindeki derin etkisi nedeniyle her zaman bir endişe kaynağıdır.

İşsizliğin psikososyal sonuçları üzerine yapılan araştırmalar geniş kapsamlıdır. Yapılan çalışmalar gençlerin işsizliğinin benlik saygısının azalmasına, azalan refah düzeylerine ve sıklıkla akranlardan tecrit olmasına yol açtığını göstermektedir. Genç işsizliği, uzun vadeli hale geldiğinde ve gençleri temel ihtiyaçlarının karşılanması için araçsız bıraktığı zaman daha sorunlu hale gelmektedir. Dahası, okuldan geçişin gerçekleştiği bu ilk yıllardaki işsizliğin, bireyin yetişkin yaşamında hem kazanımlar açısından hem de istihdam açısından “yara izi etkisi” olabileceği yönünde bazı kanıtlar vardır. Bilhassa hayatın erken dönemlerinde yaşanan işsizliğin, bireylerin daha sonraki kariyeri için üretken potansiyellerini ve istihdam olanaklarını olumsuz etkileyebileceği kalıcı olumsuz sonuçları olabilir. Bunların dışında, genç işsizliğinin alkol ve uyuşturucu kullanımı ve suçla da ilişkili olduğu görülmüştür. Bu durum özellikle şiddetlidir çünkü genç işsizliği tipik olarak sosyal problemleri olan gruplar arasında yoğunlaşmaktadır. Sadece toplum için suç maliyetli olmakla kalmaz, aynı zamanda birey için de maliyetlidir. Dolayısıyla bu gibi etkilerin uzun vadeli sonuçlara sahip olması muhtemeldir. Bir kez marjinalleşme ve suçluluk yoluna gidildikten sonra, bir kişinin gelecekteki beklentilerini buna göre ayarlanması muhtemeldir.

Dolayısıyla işsizlik gençler ve toplum için bir bütün olarak kötüdür; Ancak, genç işsizliğinin zarar verici sonuçları, işsizlikten ziyade uzun süreli işsizlikle ilişkilidir. Küreselleşme ve teknolojik ilerlemeler, dünya genelinde işgücü piyasaları üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur ve gençler, yeni işçiler olarak, bu gelişmelerle ilgili bir takım zorluklarla karşılaşmıştır. Genç işgücü piyasasındaki eğilimler, yetişkin işgücü piyasasındaki değişimle-

ri yansıtmaya eğilimlidir, ancak ortaya çıkabilecek herhangi bir değişikliğin etkileri, genellikle gençlerin istihdam durumlarında daha da artmaktadır.

Böyle olunca bu gençlerin istihdama katılmalarını sağlamak ülkelerin gelişmesine aktif olarak katkıda bulunmak açısından kritik öneme sahiptir. Zira gençler sahip oldukları dinamizm, yaratıcılık ve enerji ile ülke kalkınmasının motor güçlerinden biridir. Konunun öneminin farkına varılması ve bu sorunun çözümü için doğru politika tedbirleri alınması bu nedenle büyük önem arz etmektedir.

Ocak, 2019
Suzan ERGÜN

KAYNAKÇA

- Akbaş, S. (2017). Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Etki Değerlendirmesi: Denizli İli Örneği, Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları-11, Ankara.
- Albaek, K.; Asplund, R.; Barth, E.; Lindahl, L.a; Von Simson, K. and Vanhala, P. (2015). **Youth Unemployment and Inactivity: A Comparison of School-to-Work Transitions and Labour Market Outcomes in Four Nordic Countries**, Rosendahls-Schultz, TemaNord:2015-548, Copenhagen, Denmark.
- Alkan, I. (2015). “*The Problematic of Youth Unemployment in Turkey*”, *EY International Congress on Economics II “Growth, Inequality and Poverty”*, Ankara, November.
- Atan, M; Cam, E.; Çınar Altay, F.; Gürler, B.; Çelik, E.; Yazar Aslan, B. (2017). İşsizlik Sigortası Ödemelerinin Yararlanıcıların İş Arama Eğilimlerine Etkisi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Yayın No 59, Ankara.
- Banerji, A.; Saksonovs, S.; Lin, H. and Blavy, R. (2014). **Youth Unemployment in Advanced Economies In Europe: Searching For Solutions**, IMF Staff Discussion Note, SDN/14/11.
- Bardak, Ü.; Maseda, M. R. and Rosso, F. (2015). **Young People not in Employment, Education or Training (NEET): An Overview in ETF Partner Countries**, European Training Foundation.
- Bayraktar, S. ve İncekara, A. (2013). “*Türkiye’nin Genç İşsizlik Profili*”, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 15-38.
- Bayraktar, Yüksel ve Yaşarlar, Y. (2017). “*Pasif İşgücü Piyasası Politikalarının İşsizliğe Etkileri: Küresel Kriz Sonrası Türkiye Deneyimi*”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 18 (2) 2017, 1-17.
- Bell, D. N. F. and Blanchflower, D. G. (2015). “*Youth Unemployment in Greece: Measuring the Challenge*”, *IZA Journal of European Labor Studies*, 4(1), 1-25.
- Berlingieri, F.; Holger B. and Sprietsma, M. (2014). **Youth Unemployment in Europe – Appraisal and Policy Options**, Centre for European Economic Research, Mannheim.
- Biçerli, M. K. (2004). *İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Biçerli, M. K. (2005). **Aktif İstihdam Politikaları İşsizlikle Mücadelede İşsizliği Azaltır mı?**, Çimento İşveren Dergisi, 2-15.

- Caroleo, F. E.; Demidova, O.; Marelli, E. and Signorelli, M. (2018). “*Young People and the Labour Market*”, Caroleo, Floro Ernesto; Demidova, Olga; Marelli, Enrico and Signorelli, Marcello (ed.), **Young People and the Labour Market: A Comparative Perspective** (in), Routledge Newyork.
- Carvalho, P. (2015). **Youth Unemployment in Australia**, Centre For Independent Studies Research Report 7.
- Coşan, B.; Şahin, Ş.; Çiloğlu Yörübulut, M. (2017). “*Küresel Ekonominin Kronik Sorunsalı Genç İşsizlik: Türkiye-Güney Avrupa (İspanya, İtalya, Portekiz, Yunanistan) Ülkelerinin Karşılaştırması*”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Gazi Akademi Genç Sosyal Bilimciler Sempozyumu Özel Sayısı, 220-238.
- Crowley, L.; Jones, K.; Cominetti, N. and Gulliford, J. (2013). **International Lessons: Youth Unemployment in the Global Context**, The Work Foundation Part of Lancaster University.
- Dama, N. (2017). “*Türkiye’nin Eğitim, Öğrenim ve Çalışma Sürecinde Olmayan Gençleri*”, **Analiz**, Sayı: 198.
- Dev, S. M. and Venkatanarayana, M. (2011). **Youth Employment and Unemployment in India**, Gandhi Institute of Development Research, Mumbai.
- Eğitim Reformu Girişimi (2017). *Türkiye’de Eğitime Ayrılan Kaynaklar*, 4
- Erdoğan, E.; Yentürk, N.; Akyüz, A. A.; Kurtaran, Y.; Yurttagüler, L.; Dursun, K. and Oy, B. (2017). **Being a NEET in Turkey: Determinants and Consequences**, Power2Youth Working Paper No. 30.
- Ercan, H. (2007). **Türkiye’de Gençlerin İstihdamı**, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara.
- Erdayı, A. U. (2009).Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye, *Çalışma ve Toplum*, 2009/3, 133-162.
- Edwards, S. W. and Rodak, M. (2016). “*Youth at Risk: A Global Challenge*”, **US-China Education Review B**, November 2016, Vol. 6, No. 11, 665-670
- Freeman, R. B. and Wise, D. A. **The Youth Labor Market Problem: Its Nature, Causes, and Consequences**, Chicago: University of Chicago Press, 1982.
- Görgün Baran, A.; Olgun, C. K. ve Erbuğ, E. (2013). “*Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Genç İşsizliğinin İstatistiksel Göstergelerle Analizi*”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Y.1, C.1, S.2, 62-83.
- Görlich, D.; Stepanok, I. and Al-Hussami, F. (2012). “*Tackling Youth Unemployment*”, **Kiel Institute for the World Economy**.
- Görlich, D.; Stepanok, I. and Al-Hussami, F. (2013). *Youth Unemployment in Europe and the World: Causes, Consequences and Solutions*, Kiel Policy Brief 59.

- Günaydın, D. ve Çetin, M. (2015). “Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 22, 17-34.
- Gündoğan, N. (1999). “Genç işsizliği ve Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları”, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 54(1), 63-79.
- Hacettepe Üniversitesi (2017). Engelli Bireylerin İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması İçin Teknik Yardım Projesi İhtiyaç Analizi Raporu.
- Han, Ergül ve Kaya, Ayten Ayşe (2008). Kalkınma Ekonomisi Teori ve Politika, 6.b., Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hanna, A. L. (2014). The Global Youth Unemployment Crisis: Exploring Successful Initiatives and Partnering with Youths, Honors Thesis, Sanford School of Public Policy, Duke University, Durham, NC.
- ILO ILOSTAT Statistics.
- ILO (2006). **Global Employment Trends for Youth**, Geneva.
- ILO (2016). **Key Indicators of the Labour Market 2015 (KILM)**, Geneva.
- ILO (2017). **Global Employment Trends for Youth 2017: Paths to a Better Working Future**, Geneva.
- İşığışık, Ö. (2011). **İstihdam ve İşsizlik**, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- İşık, V. (2016). “Türkiye’de Genç İşsizliği ve Genç Nüfusta Atalet”, **Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt: 5, Yıl: 5, Sayı: 11, 130-145.
- Kapar, R. (2005). “Aktif İşgücü Piyasası Politikaları”, İktisat Fakültesi Mecmuası, 55(1), ss. 341-371.
- Kazi, T. H. (2013). **Youth Unemployment in the Caribbean: Social and Economic Backgrounds**. <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan014955.pdf>
- Kenar, Necdet (2011). Genç İstihdamı, Çankaya Üniversitesi Gündem Dergisi, S.39, 7-14.
- Kepenek, Y. (1990). **Gelişimi, Üretim Yapısı ve Sorunlarıyla Türkiye Ekonomisi**, 5.b., Ankara: Verso Yayıncılık.
- Kluve, J. (2014). **Active Labour Market Policies with a Focus On Youth**, European Training Foundation.
- Korkmaz, A. ve Mahiroğulları, A (2007). İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları-Türkiye ve AB Ülkeleri-, 2.b., Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Küpeli, Özlem (2014). Pasif İşgücü Politikaları Uygulanan Kişilerin Aktif İşgücü Politikaları Yolu İle İstihdama Yönlendirilmesi: Seçilmiş Ülke Örnekleri,

- Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi.
- Man PowerGroup (2012). “Youth Unemployment Challenges and Solutions: What Businesses Can Do Now”, World Economic Forum.
- Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017-2018, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011a). **AB’ye Uyum Sürecinde Genç İşsizliği**, İTO Avrupa Birliği Araştırmaları, 2011-35, İstanbul.
- Murat, S. ve Şahin, L. (2011b). Gençlerin İstihdamı/İşsizliği Bakımından Türk Eğitim Sisteminin Değerlendirilmesi, *Çalışma ve Toplum*, 3, 93-135.
- OECD OECD.Stat Statistics
- OECD and ILO (2014). **Promoting Better Labour Market Outcomes for Youth**, G20 Labour and Employment Ministerial Meeting Melbourne, Australia.
- O’Higgins, N. (1997a). **The Challenge of Youth Unemployment Employment and Training Papers 7**.
- O’Higgins, N. (1997b). The Challenge of Youth Unemployment, *International Social Security, Review* 50(4), 63-93.
- O’Higgins, N. (2001). Youth Unemployment And Employment Policy: A Global Perspective, MPRA Paper No. 23698, ILO, Geneva.
- O’Higgins, N. (2015). **Youth Unemployment**, IZA Policy Paper No. 103.
- O’Higgins, N. (2017). **Rising to the Youth Employment Challenge: New Evidence on Key Policy Issues**, International Labour Organization.
- Parlak, Z. ve Küçükkuş, Ç. (2017). Güney Avrupa Refah Rejiminde Güvenceli Esneklik: İspanya ve Türkiye Karşılaştırması, *Social Sciences Studies Journal*, 3(12), 2389-2411.
- Perovic, B. (2016). **Defining Youth in Contemporary National Legal and Policy Frameworks Across Europe**, Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the Field of Youth.
- Rapten, P. (2014). **Understanding the Dynamics of Labour Market and Youth Unemployment in Bhutan- A Study for Policy and Strategic Responses**, V. R. F. Series No:487.
- Scharr, S. (2016). **Tackling Long-Term Youth Unemployment**, Discussion Paper, Yourtown, March.
- Singell, Larry D. and Lillydahl, Jane H. (1989). “Some Alternative Definitions of Youth Unemployment: A Means for Improved Understanding and Policy

- Formulation”, The American Journal of Economics and Sociology, Vol. 48, No. 4, 457-471.
- Tekindal, M. (2017). “*The Position of the Youth in Political Participation*”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Yıl: 17 Sayı: 39, 119-140.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989).
- TÜİK İstatistikleri.
- Türkiye İş Kurumu (2011). Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı, Ankara.
- Türkiye İş Kurumu 2017 İstatistik Yıllığı.
- Türkiye’de İşsizlikle İle Mücadelede İşgücü Piyasası Politikaları, *content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/.../14._türkiye’de_işsizlikle_mücadele_işgücü_piyasası_pol...*
- UN, Definition of Youth, <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-definition.pdf>
- UNDP (2008). Türkiye’de Gençlik, Türkiye 2008 İnsani Gelişme Raporu.
- UNDP Human Development Data.
- UNESCO What Do We Mean by “Youth”? <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/>
- Varçın, Recep (2004). İstihdam ve İşgücü Piyasası Politikaları, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- World Bank (2008). **Investing in Turkey’s Next Generation: The School-to-Work Transition and Turkey’s Development**, Report No. 44048 – TU.
- World Bank World Development Indicators.
- World Youth Report 2003: The Global Situation of Young People United Nations, Dept. of Economic and Social Affairs.
- Yeldan, Erinç (2012). “Türk İşgücü Piyasaları Ne Kadar ‘Kati’?”, <http://www.madenis.org.tr/yazarlar/yazi/turk-isgucu-piyasalara-ne-kadar-kati-21.html>